

ANTONI CASTEL

Vells models, nous models

Periòdicament, l'esquerra europea adopta un símbol, si pot ser dels països del sud, per mantenir el miratge que és possible una revolució que desgavelli el vell ordre i n'implanti un de nou, més just i solidari i basat en relacions productives controlades per l'estat. Com que el bloc soviètic no existeix ni la Xina no reivindica el comunisme malgrat que el partit encara es fa dir comunista, l'esquerra europea cerca els símbols en les més diverses experiències socials titllades de revolucionàries. Abans de continuar cal aclarir, per no ferir susceptibilitats, que la invasió de Budapest i els fets de Praga havien fet desert milers de militants de l'anomenat socialisme real cap a l'eurocomunisme, una lloada iniciativa d'Enrico Berlinguer, amb col·laboració de Santiago Carrillo, que es negava a acceptar els dictats ideològics de Moscou en els partits comunistes occidentals. El rebuig al Kremlin no els impedia, però, mantenir excel·lents relacions amb comunistes tan arcaics com el romanès Ceausescu ni flirtejar amb el coreà Kim Il Sung, potser el més gran megalòman de la humanitat. Una altra part de l'esquerra es deixava enlluernar pel *Llibre roig* d'un Mao decidit a acabar amb els revisionistes mitjançant la revolució cultural, mentre que els trotsquistes, que tendien a dividir-se quan superaven el nombre de quatre, seguien parlant de la revolució permanent i denunciant la mà de Stalin en l'assassinat de Trotski. La socialdemòcracia feia anys que havia trencat amb els soviètics, malgrat mantenir en els programes la necessitat de la lluita de classes i la instauració del socialisme.

Fins que van existir, l'esquerra va mantenir la fe en els models que seguien el comunisme. Sense cap mena de crítica, va defensar els processos revolucionaris d'Angola, Moçambic, l'Afganistan, Etiòpia, Cuba, el Vietnam i Cambotja. Sí, i fins i tot es va defensar el règim de Pol Pot. Recordo en la Barcelona que despertava de la llarga nit del franquis-

me, com els partits maoistes catalans parlaven de les bondats d'una experiència que es titllava de comunisme primitiu, perquè s'havia abolit no només la propietat privada sinó també la moneda, la família i la religió. Si algú s'atrevia a negar l'existència de l'arcàdia feliç a la remota Cambodja era acusat de burgès reaccionari, a sou de Washington i Moscou. Els informes que arribaven sobre deportacions massives i execucions eren invents de l'imperialisme soviètic i la premsa burgesa, segons els il·lustrats apòstols dels khmers rojos. Ho sentia per als dogmàtics proalbanesos, que també n'hi havia, perquè, al costat de Pol Pot, l'irreductible Enver Hoxha semblava un nen de pit en haver-se atrevit només a prohibir els cotxes i declarar l'ateisme.

“L'esquerra elevà el militar ridícul i populista Hugo Chávez a la categoria de revolucionari”

Potser el primer model no comunista adoptat per l'esquerra europea va ser el sandinista. Els germans Ortega, Edén Pastora i Tomás Borge representaven una revolució, d'arrels camperoles i antiimperialistes, que havia liquidat una de les dictadures més grotesques que existien: la d'Anastasio Somoza, l'amic dels americans. Socialistes, comunistes, llibertaris, ecologistes, cristians d'esquerra i decebuts de tota mena van bolcar-se en una revolució que des del primer dia va ser amenaçada pels EUA. Després de Nicaragua, va venir El Salvador, on una guerrilla heterogènia combatia un altre règim corrupte. Molts dels que anaven a Managua desfilaven després per les zones que controlava el Front Farabundo

Martí, per tastar allò de conviure en una àrea alliberada.

Derrotats a les urnes els sandinistes i desmobilitat l'FMLN després de signar un acord de pau, l'esquerra es va tornar a quedar sense models. Hagués estat un bon moment per reflexionar sobre el perquè del fracàs d'algunes experiències que s'havien donat suport de manera incondicional. En lloc de plorar llàgrimes de cocodril i responsabilitzar Washington i les oligarquies dels fracassos, l'esquerra podia haver fet autocrítica, una paraula que tant agradava a la nomenklatura. Una decisió tan honrada com traumàtica, perquè suposava arribar a reconèixer que les eleccions de Nicaragua s'havien perdut, en part, per la catàstrofe política d'uns comandants, instal·lats en el sectarisme, que havien agafat gust a això de saquejar els béns de l'estat.

El nou model va arribar a mitjans anys noranta, també d'Amèrica Llatina. De les selves de Chiapas va sorgir un moviment d'indígenes, dirigit per l'enigmàtic i virtuós subcomandant Marcos, que va destapar la corrupció de la dictadura perfecta, com va definir Mario Vargas Llosa el règim del PRI. L'esquerra que havia menyspreat els miskitos, reacis a integrar-se en la revolució sandinista, es feia portaveu dels indígenes, als quals es volia conduir per la senda de la revolució.

Que l'esquerra defensés un moviment d'indígenes amenaçat pels cacics del PRI, sembla fins i tot raonable. Però que arribés a elevar a la categoria de revolucionari un militar ridícul de discurs populista, com Hugo Chávez, supera tot el que podíem esperar. El grau de desorientació ideològica és tan gran entre alguns sectors de l'esquerra que no saben distingir entre la revolució social, participada per tots, i un moviment encapçalat per un il·luminat, que es creu fill de Simón Bolívar i que ha aconseguit, i això és un mèrit, posar-se en contra bona part de la societat de Veneçuela, inclosa l'esquerra.

Periodista